

SZÖVEG –
MIRTSE ÁRON, zoológus

SOROZAT –
VADÁLLATOK KÖZELRŐL

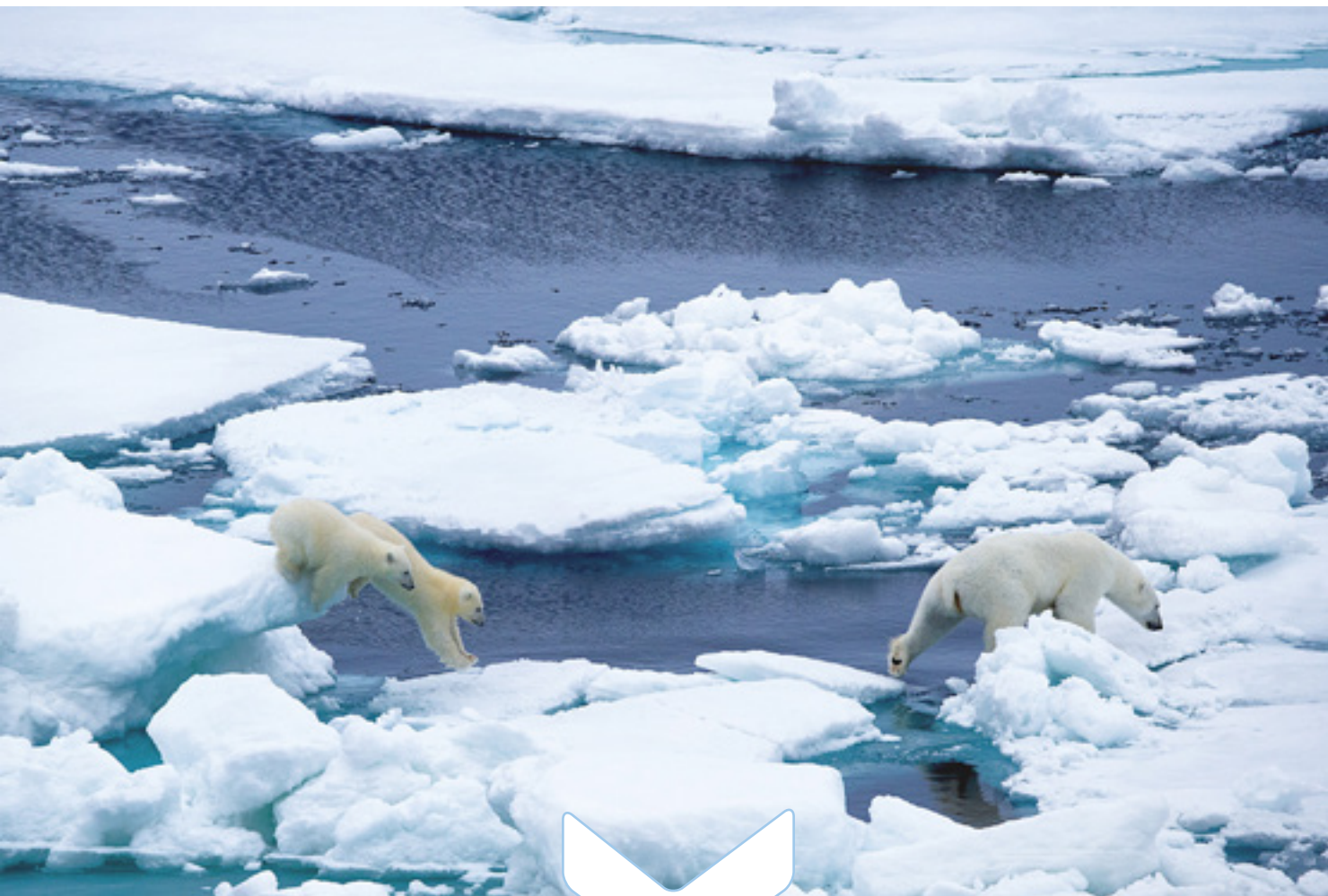
MELEG HELYZET

Sokat beszélünk mostanában a klímaváltozásról, és a vélemények ezzel kapcsolatban eléggé eltérőek. Az nem kérdés, hiszen mérhető adatok bizonyítják, hogy a Föld átlaghőmérséklete folyamatosan növekszik. De vajon ez mennyire természetes folyamat, mennyi szerepe van benne az embernek, és milyen következményei lehetnek?

- ◆ Hatalmas jégtömbök szakadnak le az Antarktiszról, gleccserek olvadnak el, szigetek süllyednek a víz alá – valóságos katasztrófafilm, bár mi itt a kontinens belsejében ebből nem sokat érzékelünk. Tudományos körökben is vannak, akik csak legyintenek: klímaváltozás mindig volt az embertől függetlenül is, jégkorszakok jöttek és mentek, sőt, tulajdonképpen most is egy jégkorszakban vagyunk, méghozzá annak a vége felé járunk, tehát a felmelegedés teljesen természetes dolog, és már akkor is zajlott, amikor az ember még nem eregetett nagy mennyiségben üvegházhatású gázokat a bolygó légkörébe. Ez ugyan minden bizonnyal valóban így van, ám ez nem ment fel bennünket a környezetszennyezés felelőssége alól.

ZSIRÁFOK A SIVATAGBAN

A Szahara például emberemlékezet óta sivatag – vagy legalábbis ameddig mi vissza tudunk emlékezni. Ám a területén fellelhető több ezer éves sziklarajzokon egyéb állatok mellett félreismerhetetlenül zsiráfokat is felismerhetünk. A zsiráf lombokkal táplálkozik, amelyeket a fák koronájából legel; ahol nincsenek fák, ott nem él meg. Ha az ott valaha élt emberek ismerték ezt az állatot, abból arra következtethetünk, hogy a Szahara helyén valamikor nem sivatag, hanem szavannás terület lehetett. Elsivatagosodása minden bizonnyal nem emberi tevékenység következménye volt, abban azonban már benne van az ember keze, hogy a sivatag napjainkban is megállíthatatlanul terjed, elfoglalva számtalan állat és növény életterét, de egyben magának az embernek is éhínséget okozva, a mezőgazdasági művelésre alkalmas földek csökkenése által.

SARKI KATASZTRÓFA

A felmelegedés legnagyobb vesztese természetesen a sarkvidéki élővilág. Az Antarktison költő császárpingvineknek egyre nagyobb vándorutat kell megtenniük, hogy biztonságos, szilárd jeget találjanak a lábuk alatt a fiókaneveléshez. Arról nem beszélve, hogy a sarkvidéki tápláléklánc alapját képező alacsonyabb rendű rák, a krill lárvái a jég hasadákaiban fejlődnek, így a jégviszonyok megváltozása az egész rendszert alapjaiban rengetheti meg. Hasonlóan kaotikus a helyzet az északi sarkvidéken is, ahol a korábban elzárt kanadai tengeröblök a felmelegedés és a jég olvadása folytán elérhetővé váltak a kardszárnyú delfinek számára, amelyek korábban oda nem jutottak el. Nem tudni, milyen következményekkel fog járni, ha szembe találja magát egymással a két sarki csúcsragadozó: a jegesmedve és a „gyilkos bálna”.

HIBRID MEDVÉK KANADÁBAN

A jegesmedvének amúgy e nélkül is megvan a maga baja. A világ legnagyobb szárazföldi ragadozójának felnőtt hímjei szinte soha nem teszik a lábukat valódi szárazföldre: az Északi-sark jégsapkáján barangolnak, amely alatt nincs kontinens, csak az óceán. A nőstények viszont kölykeiket világra hozni a szárazföldre húzódnak, amelyet az olvadás miatt egyre nagyobb távolság választ el a sarki jégtől. Délről ugyanakkor (szintén a melegedés következtében) egyre északabbra húzódnak a grizzly medvék, és a hímjeiktől elszakított nőstény jegesmedvék így velük állnak párba. Az eredmény a hibrid „grolar medve” (grizzly + polar bear), amely ráadásul szaporodóképes, így már második generációs példányai is felbukkantak. Lehet, hogy a klímaváltozás egy új medvefaj létrejöttét eredményezi majd?

SOSEM LÁTOTT ÉLŐSKÖDŐK

Nálunk, az európai kontinentális szárazföldön azonban mindez nem testközelből nem érzékelhető. Ám a kertészkedők azt tapasztalhatják, hogy az enyhe telek miatt (még ha az elmúlt év tele szokatlan hidegeivel rációfolni látszott is erre) áttelelnék olyan kártevők, amelyek korábban nem okoztak számottevő gondot, mert a fagy végzett velük. A kutyatulajdonosok egyre gyakrabban találhatják szembe magukat az állatorvosi rendelőkben a szívférgességre való felhívással: ezt az élősködőt egy szúnyogfaj terjeszti, amely a közelmúltig Magyarországon nem volt megtalálható, ám a klímaváltozás miatt elterjedése észak felé tolódik; elsősorban a déli megyékben élő kutyákat veszélyezteti a fertőzés, amely akár halálos kimenetelű is lehet.

HIDEG LESZ A MELEGBŐL?

Ami talán a leginkább meglepő, az az, hogy a globális felmelegedés helyenként lokális lehűlést is hozhat. Ha a sarkvidéki jégtömegek nagy része elolvad, az óceánba kerülő nagy mennyiségű édesvíz lecsökkenti a sarki víztömegek sótartalmát. A magas sókoncentráció, amellyel, hogy terített asztalt kínál a bálnáknak, amelyek a sókedvelő apró rákok miatt keresik fel a sarkkörü vizeket, egyben mozgásban tartja a meleg óceáni áramlatokat (az alacsonyabb sótartalmú víz áramlik a magasabb felé). Ha ez megszűnik, Európa atlanti partjainak kiegyenlített, enyhe éghajlata veszélybe kerül, az erre alapozott virágzó mezőgazdasággal együtt. Dél-Anglia, Észak-Franciaország, Hollandia vagy Belgium éghajlata olyanná válhat, amelyet meghatároz a földrajzi szélességi kör, amelyen elhelyezkednek – az pedig csaknem azonos Moszkváéval... ♦

A melegebb, hosszabb nyarak következtében újabban kikelnek hazánkban egyes idegen tájakról származó teknősfajoknak a szabadban lerakott tojásai. Így az észak-amerikai ékszerteknősöké is, amelyek az őshonos mocsári teknősünk fennmaradását veszélyeztethetik.

Egy skóciai kutatás szerint a klímaváltozás következménye, hogy egyes vándormadarak túl korán indulnak el haza, és érkeznek meg a fészkelőhelyeikre, amikor még nem áll rendelkezésükre elegendő táplálékforrás.

A felmelegedés megváltoztathatja az erdők oxigéntermelését is. A növények légzése, éppúgy, mint az állatoké, oxigént fogyaszt, és szén-dioxidot termel. A fotoszintézisük viszont több oxigént termel, mint amennyit fogyasztanak.

Ám ha a levegő melegszik, a fák légzése fokozódik („lihegnek”), és könnyen megfordulhat a helyzet: egy idő után több oxigént fognak fogyasztani, mint termelni.

A halak változó testhőmérsékletű állatok, ha a környezetük melegszik, a testük is melegszik, így anyagcseréjük fokozódik. Kopoltyúik azonban egy idő után már nem bírják tartani ezt a tempót, és oxigénnel ellátni a testet. Egyes előrejelzések szerint a klímaváltozás hatására a tengerek halállománya akár 30 százalékkal is csökkenhet.

JÓSZOLGÁLAT
díj | 2018

A CSELEKVÉS DÍJA

FELISMERED A JÓSÁGOT? JELÖLD A JÓSZOLGÁLAT-DÍJRA!

A díj a szociális területeken kiemelkedő és példaértékű munkát végző szervezeteket, valamint önkéntes segítőköt és közösségeket keresi és díjazza országos felterjesztések alapján.

Keress fel a budapesti Március 15. teret, ahol szabadtéri kiállításon találkozhatasz a 2017-es év díjazottjaival!

JELÖLÉSI HATÁRIDŐ:
2018. JANUÁR 31.

TOVÁBBI RÉSZLETEK:
WWW.JOSZOLGALATDIJ.HU/JELOLES